

Finansdepartementet
Postboks 8009 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 23.06.2021
Vår ref. 21/799-10
410.0/MAB2
Deres ref. 21/799

Høring - NOU 2021:4 Norge mot 2025: Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien

LO viser til Finansdepartementets brev av 26. mars 2021 angående ovennevnte.

Innledning

LO deler i stor grad utvalgets bekymring rundt pandemiens negative effekter på norsk verdiskaping, sysselsetting, og inkludering i arbeidslivet, spesielt for yngre ikke-sysselsatte. Det er i utgangspunktet positivt at Regjeringen nedsatte et offentlig utvalg for å både forstå pandemiens ringvirkninger bedre, og foreslå konkrete tiltak for å oppnå høy sysselsetting, reduserte klimautslipp kombinert med grønn vekst, og økonomisk bærekraft. Midt i en svært alvorlig arbeidsledighetskrise og med kun ni år til å kutte utslippene med 55 pst. fra 1990-nivå, kunne en forvente store, ambisiøse tiltaksforslag. Likevel er ett av de mest konkrete forslagene å avskaffe taxfree-ordningen på norske flyplasser. LO er overrasket over mangelen på omfattende tiltaksforslag fra utvalget og mener at utvalget burde foreslått mer endringsgivende forslag for å adressere Norges største utfordringer framover, heriblant inkludering, det grønne skiftet, skatteflukt, økende ulikheter og sosial dumping.

Kapittelgjennomgang

Kapittel 3 Den økonomiske utviklingen frem mot 2025

Utvalget viser til at norske petroleumsinntekter vil falle fremover samtidig som det blir flere eldre og større utenforskap. I den anledning skriver utvalget at «myndighetenes viktigste rolle bør være å sikre gode og forutsigbare rammebetingelser for næringsvirksomhet». God håndheving av eiendomsrettigheter og økonomisk samkvem med andre land pekes på som sentralt for omstilling og effektiv bruk av samfunnets ressurser. Utvalget, i likhet med Perspektivmeldingen 2021, viser til trangere budsjetter de neste tiårene og at effektivitetshensyn må vektlegges fremover. Utvalgets løsning, basert på uregulert frihandel og kutt i offentlige utgifter, er imidlertid den samme som har skapt dagens kriser, deriblant ulikhetskrisen.

Likevel hevdes det at Norge er godt rustet for fremtiden takket være vårt høyre produktivitetsnivå, omstillingsdyktige økonomi, utbredt digitalisering og høyt utdannede befolkning. Utvalget priser altså den norske modellens resultater, men distanserer seg samtidig fra en av dens grunnpilarer; ekspansiv finanspolitikk og aktiv næringspolitikk i form av en stat som ikke kun legger til rette for private

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337

Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

aktører, men som også deltar i økonomien gjennom offentlig eierskap. Statlig lederskap har vært avgjørende for norsk sysselsetting og verdiskaping i mer enn et århundre, symbolisert gjennom alt fra vannkraftutbyggingen tidlig på 1900-tallet til petroleumsnæringen. Sterkt progressiv beskatning har muliggjort ekspansiv finanspolitikk og en generøs velferdsstat, men trues nå av aggressiv skattetilpasning. De påfølgende økende ulikhetene reduserer de resterende skattebetaleres oppslutning til skattesystemet. LO er imot utvalgets ensidige forståelse av statens rolle som en «tilrettelegger» for privat virksomhet. Vi mener at dagens utfordringer kun kan løses med en mer aktiv stat, som i samarbeid med private aktører, tar ansvar for en ønsket samfunnsutvikling.

Kapittel 4 Koronakrisen i et historisk perspektiv

Utvalget mener at «ubalanser» i norsk økonomi fra 1950- til 1970-tallet medførte reformbehov på 1980- og 1990-tallet. LO mener at utvalget mangler en mer dyptgående analyse av denne utviklingen. Fra etterkrigstiden til midten av 1970-tallet førte staten politikk basert på full sysselsetting. Blandingsøkonomien tilsa både offentlig og privat eierskap i økonomien. Det var en periode med rekordhøy vekst, høy sysselsetting og lav arbeidsledighet, både i Norge og internasjonalt. Andelen som eide sin egen leilighet, steg også kraftig takket være offentlige byggeprosjekter. Den påfølgende perioden med dereguleringer kan ikke bare sees i lys av «ubalanser» og reformbehov, men også fra et økonomisk-politisk perspektiv om at frihandel og mer privat virksomhet ville føre til høyere vekst. I ettertiden ser man imidlertid at den voldsomme dereguleringen, som utvalget påpeker, har bl.a. ført til langt høyere husholdningsgjeld og urovekkende finansiell ustabilitet.

Utvalget viser til at krisetiltak på 1970-tallet inkluderte bl.a. støtte til tekoindustrien og verftsindustrien, som allerede sto overfor problemer og en mer langsiktig nedskalering. LO mener at dette er en svært selektiv og ensidig bruk av eksempler på offentlige støttetiltak, som i liten grad reflekterer hverken norske eller internasjonale erfaringer. Norsk petroleumsindustri og vannkraftindustri hadde ikke blitt industrieventyr uten statlig støtte og lederskap, med påfølgende inntekter for fellesskapet, verdiskaping og jobbskaping. Det foreligger klare eksempler på industrier i dag som trenger støtte for å komme seg på bena og som det vil være enorm etterspørsel for fremover, bl.a. karbonfangst- og lagring, havvind og grønt hydrogen. På lik linje med petroleumssektoren på 60-tallet, er det nærliggende å tro at dette er næringer med høyt verdiskapingspotensial framover. Hastigheten og skalaen på næringsutviklingen fordrer imidlertid statlig støtte.

Samtidig har økonomiske ulikheter økt kraftig de siste 40 årene av flere grunner, bl.a. pga. uregulert frihandel og aggressiv skatteplanlegging. Når man medregner norske eieres tilbakeholdte overskudd, har ulikhetsindikatoren Gini-koeffisienten økt fra 0,26 til 0,35 (35 pst.) i perioden 2001-2018, ifølge SSB. Den økte ulikheten har høyst sannsynligvis økt styrken til økonomiske kriser i Norge også, som følge av økt gjeldsbelastning blant de fattigste og økt finansiell spekulering blant de rikeste. LO mener at utvalget kunne vært mer kritisk til de betydelige finansielle ubalansene som har vært sentrale usikkerhetsmomenter i krisene fra 1980- til 2020-tallet.

LO stiller seg i stor grad skeptisk til utvalgets historiefortelling om norske kriser og statens rolle. Den selektive eksempelbruken nører opp om et bilde av at staten ikke egner seg for selskapsinvesteringer, men at staten må være en «tilrettelegger» for privat selskapsvirksomhet. LO er uenig i denne fremstillingen. Automatiske stabilisatorer er utvilsomt viktig. Samtidig bør staten, spesielt under

krisetider, lede økonomisk aktivitet i ønsket retning gjennom offentlig eierskap. Det sikrer høy sysselsetting, verdiskaping og offentlige inntekter. Norge har her særdeles gode erfaringer, og aktiv statlig finanspolitikk er derfor en grunnsøyle i den norske modellen.

Kapittel 5 Noen utfordringer for en balansert og bærekraftig økonomisk utvikling etter pandemien

Utvalget påpeker en rekke relevante forhold for norsk økonomisk utvikling framover, deriblant lavere produktivitetsvekst, aldrende befolkning, og svakere skattegrunnlag. Når det gjelder årsaken til lavere produktivitetsvekst i perioden 2008-2019, viser utvalget til en rekke hypoteser med begrenset forklaringsevne, f.eks. lavere vekst i kapitalutstyr per sysselsatt og måleproblemer. Utvalget omtaler imidlertid ikke den betydelige overgangen fra kortsiktige til langsiktige investeringshorisonter, herunder også tilkarringsvirksomheten i finansielle foretak. Kortere investeringshorisont fører ikke bare til mindre teknologiutvikling og organisatorisk fremgang (såkalt totalfaktorproduktivitet), men i flere tilfeller også til oppkjøp av verdifulle selskap som deretter tømmes for verdier gjennom finansielle praksiser hvis ene formål er å maksimere aksjonærs avkastning. Mye tyder på at disse utviklingene har redusert produktivitetsveksten betydelig, men nevnes ikke av utvalget.

Utvalget omtaler den økende ulikheten under overskriften «Tendenser til en mindre jevn inntektsfordeling». LO mener at dette er en underdrivelse av de siste tiårenes utvikling. Utvalget viser bl.a. ikke til SSBs nyeste forskning, som viser at Gini-koeffisienten har økt med 35 pst. de siste 20 årene. Utvalget poengterer videre at selv ikke en tydelig samvariasjon mellom lav ulikhet og høy tillit «sier noe direkte om årsakssammenhengen» mellom dem. Forståelsen av at lav ulikhet fører til høy tillit, er ikke bare delt av flere akademikere basert på kvalitativt og statistisk forskning, men er også grunnleggende i den norske modellen. Det norske samfunnets høye tillit er ikke naturgitt, men resultatet av små økonomiske forskjeller takket være den partsstyrte lønnsdannelsen og en omfordelende velferdsstat.

Videre omtaler utvalget kort internasjonal skatteplanlegging og påpeker at «skatteinntektene fra selskapene samlet sett har heller ikke gått ned innenfor OECD-området». Det vises ikke til at Norge mister 20-40 milliarder kroner årlig som følge av aggressiv skatteplanlegging, i hovedsak fra multinasjonale foretak (MNF). Utvalget nevner heller ikke at norske selskaper betalte omtrent halvparten så mye skatt i 2017 som i 2012, en nedgang fra 309 til 159 milliarder. Langt fra alt kan forklares av konjunkturforløp i perioden. MNF og rike individer sluser enorme overskudd ut fra høyskattland og ofte til private holdingselskaper. Dagens praksis utgjør en forskjellsbehandling til fordel for de rikeste. Internasjonal skatteplanlegging gir i realiteten betydelige konkurransefordeler til MNF og andre som unngår eller unndrar skatt. Svaret er imidlertid ikke å delta i et internasjonalt kappløp mot bunnen som svekker skattegrunnlaget vårt og velferdsstaten.

LO mener istedenfor at Norge må gå aktivt inn for å bekjempe skatteflukten ved å utnytte det nasjonale handlingsrommet, samtidig som vi støtter virkningsfulle tiltak internasjonalt. Norge har tatt del i kappløpet mot bunnen ved å redusere selskapsskatten fra 28 pst. i 2013 til 22 pst. i 2019. Regjeringen fortsetter å redusere formuesskatten. Utvalget tar ikke stilling til Norges bidrag til kappløpet mot bunnen, eller andres anbefalinger om å kutte skattene ytterligere. LO mener at utvalget ikke utforsker eller tillegger nok vekt til denne utviklingen som øker ulikheten, reduserer norsk økonomis vekstpotensial og forringer tilliten i det norske samfunnet.

Utvalget foreslår en helhetlig gjennomgang av skattesystemet, bl.a. på bakgrunn av erfaringer fra pandemien. Herunder inkluderes å ta i bruk nye og gode skattegrunnlag, deriblant beskatning av bolig og grunnrentenæringer. Pandemien har synliggjort hvordan uregulerte markeder kan medføre uønskede resultater, med ekstrem boligprisvekst som det fremste eksempelet. Utviklingen hindrer mange fra å eie sin egen bolig, og fører i tillegg til høyere gjeldsbelastning samt høyere ulikhet som følge av stor formuesvekst blant de med store formuer. LO er enig med utvalget i at skattesystemet må gjennomgås på en måte som hindrer den ovennevnte utviklingen.

Kapittel 6 Arbeidsmarkedet

LO støtter i hovedsak virkelighetsforståelsen og forslagene i Kapittel 6, der flere av forslagene er i tråd med hva LO tidligere har tatt til orde for. Det er bl.a. avgjørende at utvalget støtter opp om den norske arbeidslivsmodellen basert på heltid og faste stillinger, og med høy organisasjonsgrad, samordnet lønnsdannelse og partssamarbeid. Som utvalget påpeker, fører det høye norske lønnsgulvet til et særskilt behov for kompetanseheving og arbeidsformidling. Andelen bruttoledige på tiltak falt til historiske lave 8,4 pst. av bruttoledigheten i 2020. Arbeidssøkere på tiltak har økt så langt i 2021 til 12,4 pst., men er likevel lavt i historisk sammenheng og utilstrekkelig for å møte dagens ledighetskrise. LO er enig i utvalgets forslag om en mer aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk, herunder øke antallet deltakere på arbeidsmarkedstiltak. Særlig må kvalifiserende tiltak trappes opp, herunder det sammenslåtte opplæringstiltaket som kom sommeren 2019.

Arbeidsinkluderingsbedriftene og de regionale karrieresentrene bør brukes mer aktivt i inkluderingsarbeidet som supplement til NAV. Utvalget støtter økt mulighet for å ta etter- og videreutdanning, og viser bl.a. til trepartsstyrte bransjeprogram. Det er også positivt at utvalget peker på å styrke ungdoms rett til tidsbegrenset tilgang til arbeidslivet som en læringsarena, innen for eksempel tre måneder etter henvendelse til NAV. LO har tidligere tatt til orde for å få på plass en garantiordning som sikrer unge arbeid, utdanning eller opplæring. Det vil være viktig for å heve deres kompetanse, styrke tilknytningen til arbeidslivet, og på langsikt hindre frafall.

Utvalget støtter Sysselsettingsutvalgets forslag om økt bruk av midlertidig lønnstilskudd for grupper som har særskilte problemer, i hovedsak unge. LO mener at bruken av lønnstilskudd kun må skje i ordnede former for å hindre fortrenkning av annen arbeidskraft. Tillitsvalgte involvering er forskriftfestet under varige lønnstilskudd, og bør forskriftfestes når det gjelder midlertidig lønnstilskudd også. I tillegg er det for LO en betingelse at det inngår tett individuell oppfølging fra NAV og arbeidsgiver ved bruk av lønnstilskudd, og at det legges opp til kompetanseheving som del av oppfølgingen.

I tillegg mener utvalget at myndighetene må vurdere «i større grad å utnytte engasjementet, kompetansen og innovasjonskraften blant private og ideelle aktører» for å øke andelen unge i arbeid, med begrunnelsen at stadig flere unge utenfor arbeid vitner om rom for forbedringer. LO mener at økt utenforskap og inkluderingsutfordringer ikke skyldes utilstrekkelig innsats fra NAV, men manglende kapasitet. Som del av Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE-reformen), har Regjeringen kuttet 489 millioner i NAVs driftsbudsjettet fra 2015 til 2021. Dette favner også den nasjonale krisesituasjonen under koronaen. LO er imot en prosess hvor kapasiteten til offentlige organer reduseres, for deretter å bli klandret for manglende resultater, og at disse brukes som argument for privatisering av sentrale offentlige oppgaver. SSBs gjennomganger viser at

arbeidsmarkedstiltak effektivt fører deltakere inn i arbeid og forhindrer frafall. I sum fører det til høyere sysselsetting, mer verdiskaping, og lavere pengebruk på offentlige trygdeytelser. Generelle kutt i NAVs driftsbudsjett, gjennomført uten at den sosiale og økonomiske konteksten NAV fungerer innenfor og NAVs interne utfordringer hensyntas, er i så måte svært alvorlige og skadelige for norsk sysselsetting fremover. LO mener at NAVs rolle som arbeidsformidler må gjenreises med økte midler og forbedret kapasitet, ikke undergraves av budsjettkutt og innskrenket ansvarsområde.

Som et tiltak for å øke yrkesdeltakelsen, foreslår utvalget redusert skatt på arbeidsinntekter. Utvalget mener at insentivene for å stå i jobb kan bli svake for enkelte grupper, f.eks. med lav lønn, belastende arbeidsoppgaver og med høye kompensasjonsgrader i trygdeordningene. LO mener at insentivene for å stå i arbeid allerede er betydelige pga. det høye norske lønnsgulvet, og hvor trygd ofte innebærer betydelige inntektstap. Økt utenforskap handler ikke om manglende motivasjon for å stå i arbeid, men om arbeidsmulighetene og at arbeidstakere ikke innehar etterspurt kompetanse. LO mener at vi heller bør rette innsatsen mot tettere oppfølging av ikke-sysselsatte, med fokus på kompetanseheving, og å skape arbeidsplasser med norske arbeids- og lønnsvilkår.

Kapittel 7 Et mer produktivt og konkurransedyktig næringsliv

Utvalget drøfter statlige tilskudd og støtte, og går inn for at staten bør innrette støtten mot større prosjekter hvor staten sikrer seg en andel av fremtidig avkastning hvis prosjektet oppnår lønnsomhet. LO er enig med utvalget at statlig risikotaking også må belønnes ved å motta deler av prosjektets avkastning. Videre omtales bl.a. en generell ordning hvor statlig støtte konverteres til eierandeler dersom støttemottaker lykkes. Det pekes på at staten bør avhende seg eierandelen på et tidspunkt som sikrer best mulig avkastning på sin investering, ettersom et permanent eierskap vil føre til statlig eierskap i mange bedrifter og behov for et sterkere virkemiddelapparat for forvaltning.

LO vil påpeke at blandingsøkonomier i Europa og Nord-Amerika har historisk vært preget av langt høyere statlig eierskap enn i dag. Mange stater har imidlertid opparbeidet seg netto gjeld bl.a. fordi statlige eiendeler har blitt solgt og privatisert. Det innebærer svekket gjennomføringskraft for staten, svekket velferdsstat, og mindre demokratisk styring av samfunnsutviklingen. Norge, og en rekke andre land, har gode erfaringer med statlige investeringer og eierskap. Likevel ender det ofte med at stater selger seg ut av suksessrike bedrifter, men beholder eierskapet i resten. Dette handler ikke bare om rettferdig gevinstdeling mellom offentlige og private aktører, men ikke minst om økt ulikhet. Det offentlige subsidierer i praksis store formuesopphopninger ved å selge seg ut av lønnsomme investeringsprosjekter finansiert av fellesskapet. LO mener at staten fortjener gevinst som investor og risikotaker. En rask, grønn og rettferdig omstilling fordrer også at staten investerer mer i viktige, men risikofylte prosjekter. For å beholde gode statsfinanser, innebærer det å beholde sine eierandeler og at langsiktige gevinster deles med fellesskapet, ikke privatiseres.

Kapittel 8 Pandemien og det grønne skiftet

Det grønne skiftet er en av LOs høyeste prioriteringer. For at skiftet skal lykkes, må omstillingen være rettferdig og ambisiøs nok for å nå klimamålene. Det er positivt at utvalget påpeker at stor geografisk variasjon i skadekostnaden ved utslipp bør kompenseres ved differensiert avgift eller andre tiltak. Videre mener utvalget at klimatiltak må utredes med tanke på fordelingsvirkninger, og herunder hvordan sysselsettingen påvirkes. Systemet for inntektssikring og omfordeling må motvirke negative

utslag for arbeidstakere og husholdninger. LO slutter seg til denne tilnærmingen og støtter samtidig at økt CO2-avgift kombineres med tiltak for å opprettholde kjøpekraften til de med gjennomsnittlig og lav inntekt. Dette er spesielt relevant da en effektiv omstilling krever at CO2-avgiften øker i et forutsigbart og høyt tempo. Veipricing og bomfinansiering er et eksempel hvor LO mener det må vurderes hvor mye som skal finansieres over skatteseddelen og hvor mye som skal brukerfinansieres. En mulighet er økt statlig bidrag kombinert med en brukerbetaling som har en høy sosial profil. Det ivaretar «forurensar betaler»-prinsippet og sosiale hensyn. Det må også vurderes hvilke muligheter ny teknologi gir til å differensiere mellom utslipp, inntekt og bosted. Kontinuerlig høy oppslutning om tiltakene er avgjørende for å nå 1,5 grader-målet.

Når det gjelder grønn næringspolitikk, mener utvalget at «Myndighetene bør være forsiktige med å plukke ut morgendagens teknologier» utover støtte til FoU, infrastruktur, mv. Igjen begrenser utvalget myndighetenes rolle hovedsakelig til å forbli en «tilrettelegger» for private. Likevel ønsker utvalget å utrede hvordan potensielle gevinster fra klimatilnærming i større grad kan føres tilbake til statskassen. Det er liten grunn til å tro at private aktører klarer å gjennomføre det grønne skiftet alene. Samtidig må vi forhindre at fellesskapets investeringer, gjennom staten, privatiseres. I tillegg fordrer dagens enorme utfordringer økt politisk ledelse i vår samfunnsorganisering, herunder også økonomisk virksomhet. LO mener derfor at myndighetene både burde legge til rette for nødvendige og dyre investeringer i infrastruktur og FoU, samtidig som de tar del i gevinstene og styringen av lønnsomme prosjekter. Det foreligger i dag naturlige eksempler det trengs økt satsing på, bl.a. karbonfangst- og lagring, havvind, samt blått og grønt hydrogen. Mer ressursknapphet og høyere kostnad ved naturinngrep fremover øker verdien av gjenbruk i form av bedre forsyningssikkerhet. LO mener at satsing på sirkulærøkonomi også blir viktig for å sikre miljøbærekraft og god ressurstilgang.

Kapittel 9 Digitalisering

Utvalget viser at digitalisering kan øke produktiviteten betydelig, men samtidig føre til storstilt automatisering og tap av arbeidsplasser i mange land. Digitalisering vil imidlertid føre til betydelig lavere jobbtap i Norge fremover fordi digitaliseringen allerede har kommet langt. Det er takket være et høyt lønnsnivå, kontinuerlig trepartssamarbeid og kompetanseheving på arbeidsplassen. LO er enige i denne situasjonsanalysen.

Videre nevnes andre utfordringer knyttet til digitalisering, bl.a. økt overskuddsflytting. I den sammenheng omtales OECD/G20s Inclusive Framework, hvor nesten 140 land leter etter globale løsninger for effektiv og rettferdig skattlegging i en global og stadig mer digitalisert økonomi. Flere toneangivende land støtter nå en global minstesats mellom 21 og 15 pst. Det utgjør et stort skritt i riktig retning. LO mener at Norge bør jobbe aktivt for en global minstesats for skatt på selskaper på 25 pst. En slik minstesats vil både sikre tilstrekkelige skattebidrag fra digitale selskaper, og et langsiktig bærekraftig skattenivå for selskaper.

Når det gjelder IKT-løsninger i offentlig sektor, viser utvalget til vellykkede digitale driftsmodeller basert på utvikling av kompetente interne IT-miljøer i bl.a. NAV, Altinn og Ruter. LO støtter utvalgets vurdering av at andre offentlige virksomheter kan lære av disse eksemplene, og mener videre at det bør bevilges ytterligere midler til intern kompetansebygging i offentlig sektor. Det er nødvendig for både å redusere kostnadsdrivende konsulentbruk i offentlig sektor, men også styrke det offentliges autonomi. Lønn er et virkemiddel for å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft, men en ny tilnærming til

offentlig organisering er minst like viktig for slik kompetansebygging. LO mener at det må tenkes nytt rundt intern offentlig kapasitet, f.eks. gjennom etablering av offentlige konsulent- og IT-organer. Utvalget foreslår å skape nasjonale datadelingsplattformer for tilgjengeliggjøring, deling, bruk og analyse av data, der innbyggernes personvern sikres. LO vil påpeke at dette må ikke kombineres med private monopoler på delingstjenestene gjennom for eksempel apper eller innlåsing av kundeforhold. Da vil gevinstene fra disse offentlige godene likevel tilfalle private og gjerne multinasjonale selskaper.

Til slutt refererer utvalget til Arbeidstidsutvalget (NOU 2016:1) sin vurdering om at norske arbeidstidsbestemmelser i Arbeidsmiljøloven ikke er tilpasset dagens teknologi, arbeidsliv og arbeidstakerbehov. LO er imot en endring i Arbeidsmiljøloven som vil kunne skape uønskede arbeidstider for arbeidstakere. Balansen mellom arbeidstid og fritid bør gjelde like mye på hjemmekontor som på arbeidskontor. Enkelte arbeidstakere har svært mye fleksibilitet i arbeidet og kan leve godt med det. Av erfaring rammer imidlertid «oppmykninger» hardest de som allerede er vanskeligst stilt. LO støtter ikke en svekkelse av Arbeidsmiljøloven med mulighet for å ramme sosialt ulikt. Vi mener heller at arbeidstakeres rettigheter bør styrkes for å oppnå minst like sterke rettigheter som på arbeidskontoret.

Oppsummering

Utvalget Norge mot 2025 hadde et alvorlig bakteppe preget av koronapandemien, arbeidsledighetskrisen, klima- og miljøkrisen, økende ulikhet, fallende produktivitetsvekst og sosial dumping. Analysen skulle ta utgangspunkt i pandemiens effekter, og fremme relevante tiltak. LO støtter flere av dem, bl.a. økte bevilgninger til arbeidsmarkedstiltak, styrking av etter- og videreutdanningstilbudet, og bedre skattesystem for kapitalinntekter. I tillegg er LO enig i at klima- og miljøpolitikken, med fokus på en stabilt økende CO2-avgift, må innrettes på en sosialt rettferdig måte som tar innover seg fordelingsvirkninger og geografiske variasjoner i miljø- og klimaskadepkostnader. Alle disse tiltakene er avgjørende skritt for å sikre oss en mer klimavennlig, inkluderende og sosialt rettferdig fremtid.

Samtidig mener LO at utvalget ikke retter nok oppmerksomhet mot en rekke samfunnsrelevante tendenser. Det resulterer i mangelfulle tiltak. Utvalget omtaler knapt den omfattende sosiale dumping i norsk arbeidsliv, med påfølgende negativt press på lønninger og offentlige ytelser. Videre underdrives omfanget av økonomiske ulikheter i Norge samt betydningen til internasjonal skatteplanlegging, for norsk økonomisk utvikling og solide statsfinanser. Selektiv bruk av offentlige støttetiltak gir inntrykk av at staten hovedsakelig bør tilrettelegge for private aktører framover.

LO mener at den ovennevnte virkelighetsbeskrivelsen ikke stemmer med hverken norske eller internasjonale erfaringer. I den norske modellen står partene i arbeidslivet for lønnsdannelsen gjennom frontfagsmodellen, mens velferdsstaten bidrar med inntektssikring og omfordeling. I tillegg gjennomfører staten ekspansiv finanspolitikk for å opprettholde etterspørselen og aktiv næringspolitikk, for å stimulere og lede økonomisk virksomhet i ønsket retning. Statlig eierskap bidrar til tilstrekkelige statsinntekter, men også verdifull innovasjon og verdiskaping. Resultatene er lav økonomisk ulikhet, høy sysselsetting, høy tillit og høy verdiskaping. Som utvalget poengterer, er det et godt utgangspunkt for fremtiden. Våre fremste utfordringer ligger derfor i å styrke modellens forutsetninger. LO mener at det trengs mer ambisjon og sterkere tiltak for å motvirke dagens omfattende skatteflukt, sosiale dumping, utenforskap, og klima- og miljøødeleggelse.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Roger Heimli
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.